

Αυτισμός

Πρώιμη αναγνώριση του αυτισμού

Οι διαταραχές του αυτιστικού φάσματος είναι μια ομάδα νευροαναπτυξιακών διαταραχών που χαρακτηρίζονται από ελλείμματα στις κοινωνικές και επικοινωνιακές δεξιότητες καθώς και περιορισμένα επαναλαμβανόμενα και στερεότυπα συμπεριφοράς .

Η διαγνωστική διαδικασία ξεκινάει συνήθως από την ανησυχία των γονέων λόγω απουσίας λόγου ή καθυστέρησης λόγου.

Τα κυριότερα ελλείμματα στις κοινωνικές και επικοινωνιακές δεξιότητες καθώς και τα χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς που είναι σημαντικά για την αναγνώριση του αυτισμού πριν την ηλικία των 2 ετών είναι :

- **Πρώιμα ελλείμματα στις κοινωνικές δεξιότητες**
Απουσία συνδυασμένης προσοχής (joint attention)
Στην ηλικία των 18 μηνών τα περισσότερα παιδιά
 - **Δείχνουν με τον δείκτη** όχι μόνο για να ζητήσουν κάτι, **αλλά και για να σχολιάσουν ή να τραβήξουν την προσοχή των γονέων και να μοιραστούν το ενδιαφέρον τους .**
 - Τα παιδιά **εναλλάσσουν το βλέμμα τους μεταξύ αντικειμένου και ενήλικα** για να επιβεβαιώσουν ότι το αντικείμενο έχει παρατηρηθεί.
 - Τα παιδιά **επιδεικνύουν ή φέρνουν ένα αντικείμενο** για να το δει ο γονέας σαν να του λένε " κοίτα το" (Πρόκειται επίσης για μια χειρονομία συνδυασμένης προσοχής καθώς με τον τρόπο αυτό μοιράζονται το ενδιαφέρον και την χαρά τους για το αντικείμενο) .
 - Τα παιδιά **ανταποκρίνονται και τα ίδια στην συνδυασμένη προσοχή** (όταν ο γονέας δείχνει κάτι ενδιαφέρον το παιδί κοιτάζει προς την κατεύθυνση που του υποδεικνύεται και μετά γυρίζει το βλέμμα στο γονέα επιβεβαιώνοντας ότι το είδε).

Τα περισσότερα παιδιά που είναι στο Φάσμα του Αυτισμού δεν κατακτούν τις παραπάνω δεξιότητες στην αναμενόμενη ηλικία .

Η συνδυασμένη προσοχή είναι **κεντρική δεξιότητα**. Η ανάπτυξη της λειτουργικής γλώσσας εξαρτάται από την κατάκτηση αυτής της δεξιότητας. **Μελέτες δείχνουν ότι όταν κατακτηθεί η συνδυασμένη προσοχή θα αρχίσει να αναδύεται η λειτουργική γλώσσα.**

- **Απουσία κοινωνικού προσανατολισμού**
 - Συνήθως τα **παιδιά δεν ανταποκρίνονται στο όνομα τους**. Συχνά οι γονείς ανησυχούν ότι το παιδί τους δεν ακούει. Παρατηρώντας το

όμως πιο προσεκτικά συνειδητοποιούν ότι τα παιδιά τους φαίνεται να ακούει σε άλλες καταστάσεις.

Αυτή η διαφοροποίηση υπάρχει διότι συχνά τα παιδιά που ανήκουν στο φάσμα του αυτισμού **ανταποκρίνονται εξαιρετικά στους ήχους του περιβάλλοντος αλλά αγνοούν τις ανθρώπινες φωνές και το κάλεσμα για αλληλεπίδραση.**

- **Απουσία συμβολικού παιχνιδιού.**
 - Συχνά τα παιδιά που βρίσκονται στο φάσμα του αυτισμού παραμένουν στο **αισθητικό- κινητικό στάδιο παιχνιδιού, δηλαδή συνεχίζουν να βάζουν τα παιχνίδια στο στόμα, τα πετάνε, τα στριφογυρίζουν ή τα χτυπάνε επαναλαμβανόμενα και στερεότυπα.**
 - Άλλα παιδιά μπορεί να προχωρήσουν σε **λειτουργικό παιχνίδι** αλλά παίζουν με ασυνήθιστο τρόπο, δηλαδή όταν παίζει με ένα αυτοκινητάκι μπορεί να το **γυρίσει ανάποδα και να περιστρέφει τις ρόδες επαναλαμβανόμενα.**
 - Άλλα παιδιά μπορεί να **είναι ιδιαίτερα ικανά** στο κατασκευαστικό παιχνίδι π.χ να στοιβάζουν τουβλάκια, να φτιάχνουν παζλ ή στα ηλεκτρονικά παιχνίδια καθώς η ικανότητα σε αυτά τα παιχνίδια **δεν εξαρτάται από την παρατήρηση και την μίμηση των άλλων.**
-
- **Απουσία ή καθυστέρηση λόγου**

Πρόκειται για το πιο προβάλλον σύμπτωμα στα παιδιά με αυτισμό και την πιο συχνή αιτία που οι γονείς απευθύνονται στον ειδικό.

Η καθυστέρηση αφορά τόσο τον εκφραστικό λόγο όσο και τον αντιληπτικό λόγο και δεν συνοδεύεται από προσπάθεια αντιστάθμισης μέσα από εναλλακτικούς τρόπους επικοινωνίας όπως οι χειρονομίες ή η μίμηση.

Ανησυχητικά σημάδια είναι

Να μην μπαμπαλίζει στους 12 μήνες

Να μην λέει καμία λέξη με νόημα στους 16 μήνες και να μην εκτελεί εντολές.

Περίπου το 25% με 30% των παιδιών που διαγιγνώσκονται με αυτισμό αναφέρεται ότι αναπτυσσόταν φυσιολογικά μέχρι μια ηλικία και μετά παλινδρόμησαν.

Αυτή η γλωσσική παλινδρόμηση συμβαίνει μεταξύ **15 και 24 μηνών**, με μεγαλύτερη συχνότητα **μεταξύ 18 και 21 μηνών** και ακολουθείται από **έκπτωση δεξιοτήτων και στους άλλους τομείς ανάπτυξης.**

Εκτός από την καθυστέρηση λόγου τα παιδιά με αυτισμό παρουσιάζουν μια **ιδιότυπη γλωσσική ανάπτυξη.**

- Συχνά ο λόγος του είναι **ηχολαλικός, ιδιοσυγκρασιακός και χωρίς επικοινωνιακή πρόθεση (μη λειτουργικός).**

- Τα παιδιά με αυτισμό συχνά έχουν εξαιρετική λεκτική μνήμη και μπορεί να απαγγέλουν παιδικά τραγουδάκια, διαφημιστικά σποτ ή ολόκληρη την αλφάβητο σε πολύ μικρές ηλικίες. Η πολυπλοκότητα αυτών των φράσεων μπορεί να δώσει την ψευδή εντύπωση της προχωρημένης ομιλίας και να καλύψει τα ελλείμματα τόσο στον λειτουργικό όσο και στον αντιληπτικό λόγο. (π.χ μπορεί να απαγγέλει όλη την αλφάβητο αλλά δεν μπορεί να ζητήσει από τον γονέα νερό ή να ακολουθήσει μια απλή εντολή.)
 - Άλλοτε μπορεί να λέει επαναλαμβανόμενα λέξεις ή φράσεις που είναι άσχετες με την περίσταση και που δεν έχουν επικοινωνιακή πρόθεση.
 - Άλλοτε μπορεί να ονοματίζουν εμμονικά χρώματα , σχήματα και αριθμούς.
- Περιορισμένα ενδιαφέροντα , στερεοτυπίες, επαναλαμβανόμενες συμπεριφορές.

Συνήθως τα περιορισμένα και επαναλαμβανόμενα πρότυπα συμπεριφοράς όπως και η ανάγκη για ρουτίνα εμφανίζεται μετά το δεύτερο χρόνο ζωής.

Συμπεριφορές που προβληματίζουν

- Έντονη προσκόλληση προς κάποια σκληρά και ασυνήθιστα αντικείμενα (στυλό, φακό, σχοινί, κάποιο ήρωα δράσης κτλ)
- Ανοιγοκλείνουν πόρτες, ανοιγοκλείνουν διακόπτες και προσκολλούν το βλέμμα τους σε περιστρεφόμενα αντικείμενα π.χ πλυντήριο, ανεμιστήρα κ.α.
- Βάζουν αντικείμενα στην σειρά και αντιδρούν έντονα όταν κάποιος τα χαλάσει. Επίσης εκνευρίζονται έντονα όταν διακόπτεται αυτό που κάνουν και κατευθύνονται προς μια άλλη δραστηριότητα. Ο θυμός και η αντίδραση μπορεί να εξελιχτούν σε παρατεταμένη έκρηξη θυμού, επιθετικότητα ή ακόμα και σε αυτό – τραυματική συμπεριφορά.
- Στερεότυπες κινήσεις όπως φτερουγίσματα χεριών , κούνημα του κορμού, περπάτημα στις μύτες, περιστροφή γύρω από τον εαυτό τους. Οι στερεοτυπίες παρατηρούνται συνήθως στην χαρά ή στην ένταση.

Επιπρόσθετα χαρακτηριστικά του αυτισμού

- Δυσκολία στην επεξεργασία ή στην οργάνωση της ροής της αισθητηριακής πληροφορίας (διαταραχές αισθητηριακής ολοκλήρωσης) . έτσι μπορεί να παρουσιάζουν υπερευαισθησία ή

αντίθετα μειωμένη ανταπόκριση σε ήχους , φώτα, μυρωδιές, γεύσεις, υφές ή αγγίγματα.

- Για παράδειγμα ένα παιδί με αυτισμό μπορεί να εκνευριστεί από τον ήπιο ήχο μιας βρύσης που στάζει **και να καλύψει τα αυτιά του**, ενώ δεν δίνει καμία σημασία στην μαμά του που φωνάζει δυνατά το όνομα του.
- Άλλα παιδιά δεν μπορούν να ανεχτούν συγκεκριμένες υφές φαγητών με αποτέλεσμα **να είναι πολύ επιλεκτικά στο φαγητό τους** .
- Παρουσιάζουν **απτική αμυντικότητα** (δεν ανέχονται μαλακό άγγιγμα, τις ετικέτες ρούχων ή συγκεκριμένα υφάσματα , δεν τους αρέσει η επαφή με άμμο , δαχτυλομπογιες ή άλλα παρόμοια υλικά. Άλλοτε μπορεί να φαίνονται αδιάφορα σε επώδυνα ερεθίσματα.
- Μερικές φορές εξερευνούν **οπτικά αντικείμενα ή παιχνίδια με ασυνήθιστους τρόπους** , όπως να κρατάνε πολύ κοντά στα μάτια τους , να τα κοιτάζουν με την γωνία των ματιών τους (λοξά), ή μπορεί το κεφάλι τους να παρουσιάζει μια ασυνήθιστη κλίση.

Όταν η αισθητηριακή πληροφορία είναι συγκεχυμένη και υπερβολική, υπάρχουν δυσκολίες στην διατήρηση της προσοχής και τα παιδιά με αυτισμό μπορεί να φαίνονται υπερκινητικά. Άλλες φορές πάλι μπορεί να είναι παθητικά ή αποσυρμένα , προσηλωμένα αρκετή ώρα σε μια δραστηριότητα .

Πηγή

Παρακολούθηση της ανάπτυξης των παιδιών στην πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας .